

ศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของชุมชนวัดบ้านน้อย
อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

A Study of Living in line with Pañca-sīla of Wat Ban-noi Community, Sankampaeng District,
Chiang Mai Province

พระมนตรี ดิสสุโร (คำลือ)^๑

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดและการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ๒) เพื่อศึกษาบริบทการดำเนินชีวิตของชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ผลจากการวิจัยพบว่า ศีล ๕ เป็นหลักมนุษยธรรม เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุราเมรัยศีล เป็นที่ตั้งแห่งกุศลธรรมเป็นลักษณะ มีความปรกติทางกายวาจาเป็นที่ตั้ง โดยมีองค์ประกอบของศีล ๕ แต่ละข้อ คือ เจตนาทางกาย วาจา และใจ ให้พ้นจากความชั่วทั้งปวง ย่อมมีความสงบสันติสุขในชีวิตปัจจุบันและอนาคต ในทางตรงกันข้าม โทษของการละเมิดศีล เป็นเหตุให้ประมาท เป็นบ่อเกิดแห่งภัยเวรโดยประการต่างๆ ย่อมประสบทุกข์ทั้งในปัจจุบันและสัมปรายภพ

ชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนหนึ่งที่ได้ดำเนินการตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มีความสุขในการดำเนินชีวิต สำหรับสภาพทั่วไปของชุมชนวัดบ้านน้อยนั้นมีสภาพแวดล้อมที่ดี ปลอดภัย ปลอดพิษ มีความร่มเย็นด้วยต้นไม้ มีลำน้ำแม่อนไหลผ่าน มีนข้าวเขียวข่ม นอกจากนี้ ชุมชนวัดบ้านน้อยยังได้รับการสนับสนุนการจัดภูมิทัศน์ให้ร่มรื่นสวยงาม และการกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล จากเทศบาลตำบลสันกำแพงและองค์การบริหารส่วนตำบลสันกำแพง และมีประเพณีต่างๆ คือ การแห่ไม้ค้ำศรี การสรงน้ำพระธาตุ การทานบ้าน งานกฐิน งานผ้าป่า การตักถวญสงฆ์ ประเพณีทานข้าวใหม่ งาน ๑๒ เป็ง ทำบุญอุทิศหาคนตาย และประเพณียี่เป็ง

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาแนวทางการแก้ไขและแนวทางส่งเสริมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของชุมชนวัดบ้านน้อย พบว่า ปัญหาการนำศีลข้อ ๑ ไปใช้ในชีวิตประจำวันคือชุมชนยังไม่มีทางเลือกในการเลี้ยงชีพ จึงเกิดการฆ่าสัตว์เพื่อเป็นอาหาร เป็นวิถีชีวิตของชุมชน แนวทางการแก้ไข คือ การโน้มน้าวจิตใจให้ฆ่าสัตว์ลดลงหรือซื้อจากตลาดแทน ปัญหาการนำศีลข้อ ๒ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ คนที่ลักขโมยส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น ครอบครัวแตกแยก การหยิบฉวยโดยไม่บอกก่อน เพื่อใช้หนี้การพนัน ซื้อมาเสพติด เป็นต้น แนวทางการแก้ไข คือ ครอบครัวต้องดูแลเอาใจใส่ ให้ใช้ธรรมะขัดเกลากิจใจ ธรรมะให้เลิกเล่นการพนัน และยาเสพติด ปัญหาการนำศีลข้อ ๓ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ การขาดจิตสำนึกและความไม่รู้จักพอ แนวทางการแก้ไข คือ ปลุกจิตสำนึกให้รู้จักพอ และครอบครัวควรให้คำชี้แนะบุตรหลาน ปัญหาการนำศีลข้อ ๔ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ มีการพูดเท็จเพื่อเอาตัวรอด พูดนิทา แนวทางการแก้ไข คือ คิดก่อนพูด และควรพูดในทางสร้างสรรค์ ปัญหาการนำศีลข้อ ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ หาดื่มได้ง่าย มีงานต่างๆ ทำให้ขาดสติ ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุ แนวทางการแก้ไข คือ ธรรมะลดหรือห้ามการดื่มสุราในงานต่างๆ และให้ความรู้เรื่องพิษภัยของการดื่มสุรา

คำสำคัญ: การดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕

^๑ นิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ล้านนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

The thesis entitled “A Study of Living in line with Pañca-sīla of Wat Ban-noi Community, Sankampaeng District, Chiang Mai Province” consists of 3 objectives as 1) to study the concepts and lifestyles of human beings in line with Pañca-sīla, 2) to explore the context of lifestyles of Wat Ban-noi Community, Sankampaeng District, Chiang Mai Province and 3) to study the way for promoting the lifestyles of human beings in line with Pañca-sīla at that place. From the study, it can be found that:

Pañca-sīla or five precepts are the humanitarian principles or the practices to be a complete human: to abstain from killing, to abstain from stealing, to abstain from sexual misconduct, to abstain from false speech and to abstain from intoxicants causing heedlessness. The nature of meritorious thought lies on this. It is also the physical and verbal normal. In each of the five precepts, the composition of each is the physical, verbal and mental intention for getting away from all evil and for acquiring peace in the present and the future. In contrast, the disadvantage for violating any of five precepts is the cause of being carelessness, taking revenge and getting suffering now and in the afterlife.

Wat Ban-noi Community, Sankampaeng District, Chiang Mai Province is a community that has followed the Pañca-sīla Villages Project. The people are happy in lifestyle. The general condition of Wat Ban-noi community is in a good environment; free from pollution, having the shady trees, Mae On River running through and being filled with a lush green rice fields. In addition, the community is also supported by a government agency of Sankampaeng Municipal District and Sub-district Administration Organization for a beautiful landscape and for disposal of garbage and sewage. The various magnificent traditions covering the community are the Bodhi-crutches parade, Water Pouring on the Buddha's relics, Home-merit Making, Kathin Offering, Pha Pa Offering, Luang Drumming, New Rice Offering, 12 Peng Tradition, Dedication to the dead and Yee Peng tradition.

Results from the analysis of problems, solutions and the way for promoting the lifestyles of the community people in line with Pañca-sīla at present, can be found that: The problem of the first precept used in their daily lives is; the community people has no more choice for living, so they have to kill some of animals for their subsistence. The solution is to convince people to kill animals down or to purchase them from the market instead. The problem of the second precept for daily lives is; most of the people who stole come from a family lacking warmth or broken family. They take without any prior indication for gambling debts and for buying drugs, etc. The solution is to care for family, to take Dhamma for refining the mind and to campaign for stopping gambling. The problem of the third precept on a daily basis is; they lack of awareness, and insufficiency in sexual intercourse. The solution is to raise awareness and to know just enough in sexual intercourse. Families should provide the necessary guidance to their children. The problem of the fourth precept of each day in the life is; they lie to survive and speak gossip. The

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ล้านนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

solution is to think before speaking and to speak in a constructive way. Last, the problem of the fifth precept used in their daily lives is; intoxicants are readily available in various places, making unreasonableness and resulting in accidents. The solution is to campaign for reducing or prohibiting alcohol drinking in various applications, and to educate about the terrible dangers of alcohol in general.

Keywords: The Living in line with Pañca-sīla

บทนำ

สภาพสังคมทุกวันนี้ ที่ความเจริญด้านวัตถุและเทคโนโลยีมีมาก ขณะเดียวกันในกลุ่มชนบางกลุ่มสภาวะด้านจิตใจกลับมีสภาพต่ำลง ปัญหาในสังคมปัจจุบันนี้มักมีการเบียดเบียนกันบนความเห็นแก่ได้ เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัวจนเกินไป พระพุทธศาสนาได้มีคำสอนเรื่องการดำรงชีวิต ทั้งระดับบรรพชิตและคฤหัสถ์ ผู้ครองเรือน มีคำสอนที่ให้ความรู้ในระดับการอยู่ร่วมกันในสังคม คำสอนที่สำคัญในการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ศีล ๕ หรือ “เบญจศีล” เป็นศีลขั้นพื้นฐาน ที่คฤหัสถ์ควรนำมาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน^๒ ศีลเป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานแรกของพระพุทธศาสนา หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นข้อปฏิบัติของความเป็นคนก็ได้ เพราะฉะนั้น ศีล โดยเฉพาะศีลห้า จึงเป็นมนุษยธรรม เป็นธรรมของมนุษย์หมายความว่า คนเราจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น มิใช่ว่าจะเกิดมามีรูปร่างหน้าตาเป็นมนุษย์เท่านั้น จะต้องมียศธรรมคือศีล ๕ สำหรับมนุษย์อีกด้วย^๓

ตามหลักพระพุทธศาสนา คำสอนทั้งหมดเป็นระบบการปฏิบัติ เพราะเหตุที่คำสอนเป็นสัจธรรมคือเกิดจากประสบการณ์จริง หรือการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า คำสอนจะให้ผลอย่างแท้จริงเฉพาะผู้ที่นำไปปฏิบัติเท่านั้น ศีลก็อยู่ในลักษณะเดียวกัน แม้ว่าจะเป็นคำสอนระดับพื้นฐาน แต่ถ้าคนนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้องแล้ว จะมีความสัมพันธ์กับระบบอื่นๆ และพัฒนาขึ้นไปจนถึงระดับสูงสุด ศีล ๕ ถือได้ว่าเป็นกฎระเบียบอยู่คู่กับสังคมพุทธของไทยมาก่อนที่จะมีการร่างกฎหมายขึ้นมาเพื่อบังคับใช้ ซึ่งตัวศีลเอง นอกจากจะเป็นพื้นฐานธรรมของปัจเจกบุคคลแล้ว ศีลยังถือได้ว่าเป็นหมวดธรรมที่วัดด้วยความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคมอีกด้วย ดังนั้น ศีลจึงครอบคลุมเรื่องการจัดระเบียบชีวิตด้านนอกทั้งหมด เท่าที่จะช่วยทำสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไป กิจกรรมทั้งหลายของชุมชน ความสัมพันธ์ สภาพแวดล้อม มีสภาวะที่เกื้อกูลแก่ความเจริญงอกงามของชีวิตด้านภายในจิตใจ จึงสอดคล้องกับชีวิตที่เจริญงอกงาม สะท้อนออกมาแก่ชีวิตด้านภายนอก จึงเหมาะแก่การที่ทุกๆ คนจะพากันปฏิบัติตามหลักศีลสมาธิ ปัญญา โดยเฉพาะจะได้สามารถฝึกจิตและปัญญาให้เจริญ เพื่อจะได้ประสบชีวิตที่มีความสุขแท้จริง พร้อมด้วยจิตใจที่เป็นอิสระผ่องใส เบิกบาน ในท่ามกลางสังคมและสภาพแวดล้อมที่สงบเรียบร้อยร่มเย็นและร่มเย็นเป็นสุข

ชุมชนวัดบ้านน้อย ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ถือเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีประชากรอาศัยอยู่จำนวนมาก ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ได้มีการยึดถือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะศีล ๕ เป็นหลักในการดำเนินชีวิตตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน จากผลกระทบการเข้าสู่ยุคแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน เป็นปัจจัยให้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ที่ยึดถือหลักธรรมศีล ๕ ได้ลดเลือนไป ผลกระทบจากปัญหาทางสังคม ได้มีการรณรงค์ให้สังคมไทยดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มาใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งชุมชนวัดบ้านน้อย ก็เป็นหนึ่งในได้นำโครงการรักษาศีล ๕ มาเผยแพร่ให้เข้าใจและปฏิบัติ แต่ถึงกระนั้นก็ตาม การปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ก็ยังพบปัญหาในการปฏิบัติ กล่าวคือ มีการดื่มสุรา หลังเลิกงานเป็นประจำ

^๒งามตา วนิทานนท์, *จิตวิทยาสังคม*, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพุทธธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๕)

^๓สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, *วิธีสร้างบุญบารมี*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นพรัตน์, ๒๕๔๘)

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลาพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เกิดการทะเลาะวิวาท ขาดสติ หรือแม้แต่ การดื่มสุราที่อาจส่งผลกระทบถึงสูญเสียชีวิตของผู้เป็นหลักของครอบครัวในที่สุด ซึ่งผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการสูญเสียนี้ คือ ภรรยาและบุตร พบปัญหาการขาดรายได้จากผู้นำครอบครัว บุตรไม่ได้เรียนตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ภรรยามีครอบครัวใหม่ บุตรขาดความอบอุ่น กระทั่งเกิดปัญหาสังคมตามมา หรือแม้กระทั่ง สามีดื่มสุราเป็นนิจ ส่งผลให้ครอบครัวแตกแยก ปัญหาสังคมอื่นๆ ก็ตามมาในที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของชุมชนวัดบ้านน้อย ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ชุมชนมีการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน น้อมนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากล่อมเกลาจติใจให้มีแต่ความดีงาม ในฐานะที่พระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่ง ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และนำศีล ๕ มาใช้ในชีวิตประจำวัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวคิดและการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕
๒. เพื่อศึกษาบริบทการดำเนินชีวิตของชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
๓. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง

จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีขอบเขตดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเนื้อหาสำหรับการนำมาศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้ ศึกษาความหมาย หลักคำสอน องค์ประกอบของศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา สภาพทั่วไปของชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และแนวทางการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตด้านเอกสาร

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเอกสารที่จะศึกษา ดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก ภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙ อรรถกถา ฎีกาอนุฎีกา

ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสารและตำราทางวิชาการ หนังสือพิมพ์ วารสาร ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตด้านประชากรผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูล เพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก และตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประชาชนในชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๓๒ คน จำแนกเป็น ๗ กลุ่ม ดังนี้ ๑. เจ้าคณะตำบลสันกำแพง ๑ รูป ๒. กลุ่มผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๓ คน ๓. กลุ่มผู้นำชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่จำนวน ๕ คน ๔. มัคทายกวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๑ คน ๕. ผู้อำนวยการ คณะครูโรงเรียนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๓ คน ๖. กลุ่มเยาวชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๔ คน ๗. กลุ่มประชาชน (ศรัทธา) วัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๑๐ คน

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ล้านนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงสำรวจควบคู่กันไป โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

๑. ขั้นตอนศึกษาข้อมูลจากเอกสาร

๑) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา

๒) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ศึกษาข้อมูล งานวิจัย เอกสารและตำราทางวิชาการ หนังสือพิมพ์ วารสาร ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง

๒. ขั้นตอนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept. Interview) โดยสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๓๒ คน มีขั้นตอนดังนี้

๑) จัดบรรยายให้ความรู้กับประชาชนชุมชนวัดบ้านน้อย

๒) ออกแบบสัมภาษณ์

๓) สัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

๓. ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ได้ทราบแนวคิดและหลักการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา

๒. ได้ทราบบริบทการดำเนินชีวิตของชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

๓. ได้ทราบแนวทางการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

สรุปผลการวิจัย

แนวคิดและหลักการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา

การดำเนินชีวิตนับว่าเป็นเรื่องใหญ่ เพราะจะต้องต่อสู้กับปัญหามากมายไม่ว่าจะเป็นปัญหาการครองชีพ ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และปัญหาสุขภาพอนามัย ซึ่งแต่ละคนก็มีปัญหาที่แตกต่างกันไปคนละหลายปัญหาชีวิตควรเป็นอยู่อย่างมีความสุข เมื่อคนที่เคยรู้จักคุ้นเคยเคยพบกัน คำถามประโยคที่สองหลังจากกล่าวคำว่า สวัสดี เป็นการทักทาย คือ สบายดีไหม คำว่า สบายดี ในความหมายก็คือ มีความสุข เพราะมนุษย์โดยทั่วไปพากันแสวงหาความสุข ความสุขจึงเป็นเป้าหมายใหญ่ของชีวิต ความสุขมีทั้งสุขแบบโลก และสุขแบบธรรม สุขแบบโลกเป็นความสุขของชาวโลก หรือชาวบ้านซึ่งได้แก่ พวกคฤหัสถ์ หรือฆราวาส จะพึงมีส่วนสุขแบบธรรมเป็นความสุขเกิดจากฉันทสมบัติ และภาวะที่ไม่มีกิเลส หรือปราศจากความทุกข์ทางใจ

ข้อประพฤติกฎและข้อปฏิบัติที่ควรกระทำในการดำเนินชีวิต ไม่ให้ล่วงละเมิดผิดศีลธรรมในทางกายซึ่งรวมถึงวาจาที่ได้แสดงออกมาแล้วด้วย และยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์ที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ทั้งนักบวชผู้ประพฤติปฏิบัติธรรม หรือคฤหัสถ์ผู้ครองเรือน เป็นหลักธรรมที่ควรปฏิบัติในหมู่มนุษย์ในสังคม คือเรื่องศีลเป็นพื้นฐานเพื่อนำไปสู่จุดหมายอันสูงสุด โดยเริ่มที่ศีล ดังที่ว่า ศีลเป็นที่ตั้ง และเป็นบ่อเกิดของความดีทั้งหมด

บริบทการดำเนินชีวิตของชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ในอดีตชาวบ้านในหลายท้องถิ่นของอำเภอสันกำแพงเป็นไทยองและไทลื้อ ต่อมาได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอ เรียกว่า "แขวงแม่ออน" อยู่ในการปกครองของนครเชียงใหม่ ถึง พ.ศ. ๒๔๔๕ ในรัชสมัยของเจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์ ครองนครเชียงใหม่ ได้เกิดกบฏเงี้ยวขึ้นที่อำเภอเมืองแพร่ ที่แขวงแม่ออนมีชาวจีน ๑๑ คน มีอาวุธครบได้ทำ

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ล้านนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การบุกปล้นโรงกลั่นสุราที่บ้านป่าไผ่ ตำบลแช่ช้าง แล้วทำการเผาที่ทำการแขวงแม่อนเสียหยาทั้งหลัง แล้วได้หนีไปทางอำเภอดอยสะเก็ด ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๔๖ ทางราชการได้ย้ายที่ทำการแขวงแม่อนมาปลูกสร้างที่บ้านสันกำแพง จึงได้ชื่อว่า "อำเภอสันกำแพง" มาจนถึงทุกวันนี้ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๐ ตำบล ๑๐๐ หมู่บ้าน ซึ่งในหมู่บ้านดังกล่าว มีชุมชนวัดบ้านน้อยรวมอยู่ด้วย

ที่ตั้งของชุมชนวัดบ้านน้อย ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง เป็นชุมชนที่ไม่แออัด สร้างบ้านเรือนใกล้กัน ในลักษณะเป็นเครือญาติ มีประชากรที่ศรัทธาและมาทำบุญที่วัดบ้านน้อยเป็นประจำ จำนวน ๓ หมู่บ้าน และมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ ๑๑ นายอดุลย์ สังข์ธรรมดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๒ นายสว่าง กันทะเรียนดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๔ นายธีระยุทธ พุฒรัตน์ ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ชุมชนวัดบ้านน้อยอยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ไปทางทิศตะวันออก ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๐๖ เชียงใหม่ – สันกำแพง ระยะทางประมาณ ๑๓ กิโลเมตร เป็นศูนย์กลางชุมชน ตำแหน่งตั้งอยู่ริมถนน อบจ. ขม. ๒๐๘๕ อาณาเขตชุมชนวัดบ้านน้อย มีดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านสันไร่ หมู่ที่ ๑๐ ทิศตะวันออกติดต่อกับ บ้านสันใต้ หมู่ที่ ๘ ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ถนนชูปเปอร์สันกำแพง-ดอนจั่น ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านออน หมู่ที่ ๑๔

แนวทางการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัยเรื่องศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ สรุปผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีความเข้าใจ แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ดังต่อไปนี้

ศีลข้อที่ ๑ การฆ่าสัตว์เพื่อทำอาหารเป็นเรื่องปกติในชีวิต การพยายามละเว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต การมีความอดทนอดกลั้นความโกรธต่อสิ่งชั่ว การปฏิบัติตามศีลข้อที่ ๑ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อชุมชน

ศีลข้อที่ ๒ การไม่หยิบฉวยของผู้อื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาต การมีส่วนร่วมในการปกป้องทรัพย์สินของชุมชน การห้ามปรามมิให้ผู้อื่นละเมิดศีลข้อ ๒ การปฏิบัติตามศีลข้อที่ ๒ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อชุมชน

ศีลข้อที่ ๓ การไม่ประพฤติล่วงละเมิดในคูครองผู้อื่น การมีความมั่นคงในคูครองตน การให้ชุมชนช่วยรณรงค์ศีลข้อ ๓ ในครอบครัว การปฏิบัติตามศีลข้อที่ ๓ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อชุมชน

ศีลข้อที่ ๔ การไม่พูดส่อเสียด ยุยงให้คนอื่นแตกแยกกัน การสอนให้สมาชิกในครอบครัวไม่พูดเท็จโกหก การช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนรณรงค์พูดสุภาพ เรียบร้อย ไม่พูดคำหยาบ และการปฏิบัติตามศีลข้อที่ ๔ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อชุมชน

ศีลข้อที่ ๕ การไม่ชักชวนผู้อื่นดื่มสุรา หรือ ดูปะหุน การไม่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด การเห็นด้วยกับการส่งเสริมไม่ดื่มสุราในงานบุญต่างๆ และการปฏิบัติตามศีลข้อที่ ๕ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อชุมชน

แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีดังนี้ ในการพัฒนาตนชุมชนเพื่อนำไปสู่รูปแบบสังคมที่มีการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันด้วยการปลูกฝังให้เข้าวัด โดยเริ่มจากกลุ่มเยาวชน จัดกิจกรรมการรับฟังธรรมะโดยให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยเข้าร่วม รู้จักนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้สร้างความรักความอบอุ่นให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว และควรชักชวนกันให้ปฏิบัติตามหลักศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง ความคาดหวังในสังคมหรือชุมชนต่อการสืบต่อพระพุทธศาสนาและการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยประชาชนต้องนำหลักศีล ๕ ไปปฏิบัติจริงอย่างเคร่งครัด เห็นความสำคัญของศีล ๕ ยิ่งขึ้น ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างแก่เด็ก ควรมีการส่งเสริมให้เยาวชนเข้าวัดฟังธรรมมากขึ้น อยู่กันอย่างมีความสุข สามัคคี ไม่มีความขัดแย้งกัน และช่วยกันสืบทอดหลักธรรมทางศาสนา เห็นด้วยอย่างยิ่งหากมีการสวดมนต์ทำวัตรเย็นในวันพระ หรือวันสำคัญ โดยควรปลูกฝังตั้งแต่ยังเด็ก เป็นการสานต่อศาสนา ประชาชนจะได้เรียนรู้ธรรมะ บาปบุญคุณโทษ อีกทั้งกิจกรรมนี้ยังจะทำให้เกิดความใจเย็น ผ่อนคลาย เกิดสมาธิ ไม่ฟุ้งซ่าน เห็นด้วยอย่างยิ่งหากมีการให้ชุมชนรณรงค์

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ล้านนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ไม่ให้ตีมูลค่าในงานบุญต่างๆ เป็นการฝึกให้คนมีสติ มีความคิด ฝึกจิตใจให้สามารถต้านทานอบายมุขได้ เป็นสิ่งที่ดี ชุมชนจะได้มีระเบียบ และเกิดความสงบสุข

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้ ชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่มีแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงจากมากไปน้อย ให้ความสำคัญต่อศีลข้อ ๒ - ๕ อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนศีลข้อ ๑ นั้น เหตุที่มีระดับความคิดเห็น คือ เห็นด้วย ในบางข้อ อาจเนื่องมาจากยังมีความคิดเห็นว่าการฆ่าสัตว์เพื่อทำอาหารเป็นเรื่องปกติในชีวิตการเลี้ยงชีพยังกินเนื้อสัตว์เป็นอาหารเช่น กุ้ง หอย ปู ปลา หมู ไก่ ฯลฯ และมีความอดทนอดกลั้นความโกรธต่อสิ่งยั่วยุได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากยังห่างไกลเรื่องการฝึกควบคุมอารมณ์ การฝึกปฏิบัติเพื่อขจัดความโกรธสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเกรียงศักดิ์ กิตติขโย (ไชยสมศรี)^๔ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์หลักศีล ๕ ที่มีผลกระทบต่อกระบวนการควบคุมทางสังคม พบว่า หลักคำสอนศีล ๕ เป็นหลักคุณธรรมเชิงห้ามปราม อันเป็นเครื่องมือที่เกื้อกูลให้ ผู้ปฏิบัติตามสามารถเข้าถึงจุดหมายแห่งชีวิตที่ตั้งมา กระบวนการควบคุมทางสังคมทั้งหมด ล้วนมีจุดมุ่งหมายให้สมาชิกของสังคมยอมรับและปฏิบัติตามบรรทัดฐานต่างๆ ของสังคม เช่น กฎหมายระเบียบข้อบังคับ และจารีตประเพณีหลักศีล ๕ ที่มีผลกระทบต่อกระบวนการควบคุมปรากฏออกมาโดยการใช้มาตรการต่างๆ ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลที่ใช้มาตรการควบคุมทางสังคมดังกล่าว มุ่งก่อให้เกิดการควบคุมบุคคลสองประเภท คือ (๑) การควบคุมภายใน ซึ่งหมายถึง การปลูกฝังคุณธรรมในตัวบุคคลให้มีhiriโอตตปะหรือมโนธรรม ต้องการทำความดีละเว้นการทำชั่ว ด้วยความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีของตนเองซึ่งเป็นหลักของความจริงและ (๒) การควบคุมภายนอก ซึ่งย้ำการให้รางวัลจูงใจให้คนทำความดีและการลงโทษ เพื่อขูให้บุคคลละเว้นการทำความผิด ตามหลักเกณฑ์ความถูกต้องและเป็นธรรมก่อให้เกิดความมีระเบียบวินัยในสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่า ชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ในการให้คนในชุมชนดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ เพื่อประโยชน์ในการนำผลวิจัยเป็นข้อมูลในการพัฒนาประชากรในชุมชนวัดบ้านน้อย ให้มีการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรมีการแก้ไขปัญหาก็ได้รับการเสนอแนะแนวทางส่งเสริมจากประชากรในชุมชนวัดบ้านน้อยอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสงบ ร่มเย็น ปกติสุข มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

จากการศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑. ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการนำศีล ๕ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชากรในชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

๒. ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการนำศีล ๕ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตของชุมชน วัดบ้านน้อย กับชุมชนใกล้เคียง

^๔พระมหาเกรียงศักดิ์ กิตติขโย (ไชยสมศรี), “ศึกษาวิเคราะห์หลักศีล ๕ ที่มีผลกระทบต่อกระบวนการควบคุมทางสังคม, วิทยานิพนธ์ศาสนาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. ควรศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับศีล ๕ ที่ใช้ในการดำเนินชีวิต พร้อมจัดโครงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับศีล ๕ ให้ทราบถึง องค์ประกอบ อานิสงส์ โทษ และผลกระทบของการละเมิดศีล ๕ ฝึกสอนวิปัสสนากรรมฐานขั้นต้น ให้กับชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามโดยตรงกับประชากรกลุ่มตัวอย่างถึงแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของชุมชนวัดบ้านน้อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ อย่างน้อยเพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนสติในการรักษาศีล ๕ ถึงแม้ว่าอาจจะได้ข้อมูลไม่ตรงบ้าง แต่ก็น่าจะมีส่วนที่ตรงตามความเป็นจริงอยู่บ้าง โดยเฉพาะในเรื่องของปัญหา แนวทางการแก้ไข และแนวทางส่งเสริม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา หรือการวิจัยครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

ธนิต อยู่โพธิ์. **อานิสงส์ศีล ๕ บัญญัติสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

งามตา วณิชานนท์, **จิตวิทยาสังคม**, กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๕.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, **วิธีสร้างบุญบารมี**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นพรัตน์, ๒๕๔๘.

พระมหาเกรียงศักดิ์ กิตติขโย (ไชยสมศรี), “ศึกษาวิเคราะห์หลักศีล ๕ ที่มีผลกระทบต่อกระบวนการควบคุมทางสังคม, **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.